

Міністерство освіти і науки України
Полтавський національний технічний
університет імені Юрія Кондратюка

О.В. Редкін, В.Я. Чевганова

Організація праці

Практикум

Частина 1

Навчальний посібник

Полтава 2017

УДК 331.103:005.95/.96(477)(07)
Р33

Рецензенти:

Дубіщев В.П. – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економічної теорії та регіональної економіки Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка;

Сосновська О.О. – кандидат економічних наук, доцент, професор кафедри економіки підприємства Полтавської державної аграрної академії.

Рекомендовано до друку наукова-методичною радою Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка. Протокол № 4 від 03.05.2017.

Організація праці. Практикум. Частина 1: навч. посібник /
О.В. Редкін, В.Я. Чевганова. – Полтава: ПолтНТУ, 2017. – 151 с.

Практикум забезпечує формування цілісної системи теоретичних знань і практичних навичок щодо раціонального розв'язання проблем, ситуацій та завдань організації праці різних категорій персоналу на основі останніх досягнень науки й техніки, передового зарубіжного і вітчизняного досвіду.

Навчальний посібник призначений для студентів економічних та інших спеціальностей вищих навчальних закладів, слухачів інститутів підвищення кваліфікації та працівників виробничих підрозділів різних підприємств та організацій. Він також буде корисний для викладачів курсу "Організація праці" та інших споріднених дисциплін при проведенні практичних занять й організації самостійної роботи студентів.

© О.В. Редкін, В.Я. Чевганова, 2017
© Полтава: ПолтНТУ, 2017
© Д.М. Толкачов, оригінал-макет,
оформлення, 2017

Зміст

<i>Вступ</i>	4
<i>Тематичний план і перелік теоретичних питань дисципліни "Організація праці"</i>	7
<i>Зміст і методика проведення практичних занять</i>	11
<i>Комплекс практичних занять № 1 на тему "Аналіз існуючої структури і стану організації праці на підприємстві"</i>	13
Теоретичні питання для обговорення.....	13
Науково-методичні та практичні аспекти заняття.....	13
Завдання для самостійної роботи.....	28
<i>Комплекс практичних занять № 2 на тему "Стратегічне (укрупнене) планування організації трудових процесів і потреби персоналу для їх виконання"</i>	29
Теоретичні питання для обговорення.....	29
Науково-методичні та практичні аспекти заняття.....	29
Завдання для самостійної роботи.....	61
<i>Комплекс практичних занять № 3 на тему "Порядок розроблення, оптимізації, затвердження та реалізації календарних планів виконання робіт і потреби різних категорій персоналу на основі графіків Ганта"</i>	62
Теоретичні питання для обговорення.....	62
Науково-методичні та практичні аспекти заняття.....	62
Завдання для самостійної роботи.....	80
<i>Комплекс практичних занять № 4 на тему "Аналіз, організація та раціоналізація трудових процесів на підприємстві"</i>	81
Теоретичні питання для обговорення.....	81
Науково-методичні та практичні аспекти заняття.....	81
Завдання для самостійної роботи.....	95
<i>Комплекс практичних занять № 5 на тему "Розподіл і кооперація праці"</i>	96
Теоретичні питання для обговорення.....	96
Науково-методичні та практичні аспекти заняття.....	96
Завдання для самостійної роботи.....	134
<i>Умови завдань та вихідні дані для самостійної і контрольної робіт</i>	135
<i>Література</i>	149

Вступ

Метою викладання навчальної дисципліни "Організація праці" є надання студентам фундаментальних знань і практичних навичок щодо організації праці різних категорій персоналу в ринкових умовах України на основі розроблення та впровадження організаційних нововведень, які забезпечують зростання конкурентоспроможності суб'єктів господарювання за умов використання найкращого світового та вітчизняного досвіду, новітніх досягнень передової науки, техніки і технологій.

Основними цілями та завданнями вивчення дисципліни є вироблення у студентів умінь щодо проведення аналізу й оцінювання стану організації праці, розроблення й упровадження пропозицій, організаційних планів і проектів, які спрямовані на прогрес і забезпечення ефективної праці людей.

Згідно з нормативними вимогами щодо якості засвоєння дисципліни "Організація праці" студенти повинні:

• знати:

– сутність, місце та роль організації праці в системі управління персоналом підприємства чи організації;

– сучасну теорію, найкращий світовий і вітчизняний досвід, передову методологію організації праці, основні та спеціальні методи аналізу й проектування трудових процесів, принципи, процедури та інструменти організації праці;

– сутність розподілу і кооперації праці, організації й обслуговування робочих місць, організації комфортних і безпечних умов праці, особливості організації праці різних категорій персоналу;

– сутність, місце та роль сучасного організаційного планування й проектування з використанням передових форм і методів наукової організації праці (НОП), розроблення та впровадження організаційних нововведень, які забезпечують зростання конкурентоспроможності суб'єктів господарювання в умовах їх переходу на світові стандарти функціонування, ведення бізнесу і сталого інноваційного розвитку;

• вміти:

– здійснювати моніторинг, аудит, аналіз й оцінювання стану організації праці;

– застосовувати на практиці сучасні підходи, принципи, процедури та інструменти щодо розподілу і кооперації праці, організації й обслуговування робочих місць, організації комфортних і безпечних умов праці, організації трудових процесів різних категорій персоналу;

– розробляти й упроваджувати пропозиції, організаційні заходи (нововведення), плани та проекти з використанням передових форм і методів НОП, які спрямовані на прогрес та забезпечення ефективності праці людей;

– розробляти й упроваджувати пропозиції, заходи і плани щодо переходу підприємства (чи організації) на модель сталого інноваційного розвитку та неперервного вдосконалення організації праці його (її) персоналу.

Відповідно до визначених вище цілей і завдань засвоєння дисципліни Організація праці *це навчальне видання (практикум) призначене* для організації самостійної роботи студентів економічних та інших спеціальностей із вивчення теоретичних питань і розв'язання практичних завдань, підготовки й проведення практичних занять, виконання домашніх завдань та контрольних робіт, а також інших видів індивідуальної роботи з освоєння курсу Організація праці.

За наявності відповідного комп'ютерного забезпечення, необхідних інформаційних технологій і мереж електронний варіант такого навчального посібника доцільно використовувати для організації:

- дистанційної форми навчання;
- інтенсифікації навчального процесу при проведенні практичних та семінарських занять у спеціально обладнаних комп'ютерних аудиторіях;
- самостійної роботи при підготовці до майбутніх лекцій, практичних і семінарських занять, поточних контрольних робіт та іспитів, при виконанні індивідуальних домашніх завдань, а також окремих розділів курсових робіт.

Практикум складається із 10 структурних модулів-розділів за такими темами (комплексами практичних занять) :

- *Комплекс практичних занять № 1* на тему "Аналіз існуючої структури і стану організації праці на підприємстві".
- *Комплекс практичних занять № 2* на тему "Стратегічне (укрупнене) планування організації трудових процесів і потреби персоналу для їх виконання".
- *Комплекс практичних занять № 3* на тему "Порядок розроблення, оптимізації, затвердження та реалізації календарних планів виконання робіт і потреби різних категорій персоналу на основі графіків Ганта".
- *Комплекс практичних занять № 4* на тему "Аналіз, організація та раціоналізація трудових процесів на підприємстві".
- *Комплекс практичних занять № 5* на тему "Розподіл і кооперація праці".
- *Комплекс практичних занять № 6* на тему "Організація та обслуговування робочих місць".
- *Комплекс практичних занять № 7* на тему "Організація комфортних і безпечних умов праці на підприємстві".
- *Комплекс практичних занять № 8* на тему "Основні форми організації праці робітників та інших категорій персоналу".
- *Комплекс практичних занять № 9* на тему "Організація оперативного планування й управління трудовими процесами".

- *Комплекс практичних занять № 10* на тему "Організаційне планування та проектування трудової й іншої діяльності персоналу (розподіл функцій, робіт і відповідальності між різними категоріями персоналу, управління розробленням і виконанням організаційних планів та проектів)".

Крім того навчальний посібник уміщує:

- розгорнутий тематичний план і перелік теоретичних питань дисципліни "Організація праці";
- зміст та методику проведення практичних занять;
- умови завдань та вихідні дані для самостійної і контрольної робіт;
- тести для контролю знань і навичок студентів із курсу "Організація праці";
- літературу.

Кожний комплекс практичних занять охоплює:

- теоретичні питання для обговорення;
- науково-методичні й практичні аспекти заняття, включаючи необхідну теорію та приклади розв'язання типових задач;
- домашнє завдання.

Навчальний посібник складається з двох частин:

- частина 1 охоплює вступ, розгорнутий тематичний план дисципліни, зміст і методику проведення практичних занять, комплекси практичних занять № 1-5, умови завдань та вихідні дані для самостійної та контрольної робіт за темами цих занять, перелік необхідної літератури;
- частина 2 вміщує передмову, комплекси практичних занять № 6-10, умови завдань та вихідні дані для самостійної та контрольної робіт за темами цих занять, тести для контролю знань і навичок студентів із курсу "Організація праці", перелік необхідної літератури.

Практикум забезпечує формування цілісної системи теоретичних знань і практичних навичок щодо раціонального розв'язання проблем, ситуацій та завдань організації праці різних категорій персоналу на основі останніх досягнень науки й техніки, передового зарубіжного і вітчизняного досвіду.

Навчальний посібник призначено для студентів, магістрів, аспірантів і викладачів вищих навчальних закладів, слухачів інститутів підвищення кваліфікації, економічних, інженерно-технічних, управлінських і наукових працівників різних підприємств та організацій, він буде корисний іншим фахівцям сфери реальної економіки, бізнесу й органів виконавчої влади.

Автори глибоко вдячні рецензентам посібника за слушні поради і змістовні рецензії.